

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/114/2020
Identifikačné číslo spisu: 1208226253
Dátum vydania rozhodnutia: 29.11.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1208226253.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. E. F., bývajúceho v L., V. XX/XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou HASALA, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Drieňová 34, IČO: 47 244 224, proti žalovanému Hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislave, so sídlom v Bratislave, Primaciálne námestie 1, IČO: 00 603 481, zastúpenému JUDr. Annou Polónyovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Chorvátska 12, IČO: 30 816 530, o zaplatenie 16 390,50 € s príslušenstvom a o zaplatenie 75 247, 83 €, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 16C/291/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2019 sp. zn. 15Co/122/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2019 sp. zn. 15Co/122/2017 vo výrokoch o trovách prvoinštančného konania v zastavujúcej časti konania o zaplatenie 75 247, 83 € a trovách odvolacieho konania z r u š u j e a v rozsahu zrušenia vec v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou doručenou súdu 17. decembra 2008 a jej zmenou z 27. apríla 2010 sa žalobca domáhal voči žalovanej zaplatenia sumy 16 390,50€ s 10% úrokom z omeškania zo sumy 16 390,50€ od 2. marca 2009 do zaplatenia titulom bezdôvodného obohatenia vzniknutého neoprávneným užívaním pozemkov a sumy 75 247,80 € titulom § 135c Občianskeho zákonníka (ako náhrady za zriadenie vecného bremena pri usporiadaní pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby).

2. Okresný súd Bratislava II (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. novembra 2016, č.k.: 16C/291/2008-525 : a/ konanie o 75 247, 83 € zastavil a v tejto časti priznal žalobcovi právo na plnú náhradu trov konania, b/ žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 6 400 € s 10% ročným úrokom z omeškania od 2. marca 2009 do zaplatenia, v zostávajúcej časti žalobu zamietol a pre túto časť priznal žalovanému právo na náhradu trov konania v pomere 22%.

2.1. Konanie v časti o 75 247, 83 € zastavil v zmysle § 145 CSP z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom, s ktorým žalovaná súhlasila. Pre túto časť konania súd priznal náhradu trov konania žalobcovi, lebo zastavenie konania mal zaviniť žalovaný. Vo vzťahu k zostávajúcej časti konania o zaplatenie 16 390,50€ s príslušenstvom (kde súd žalobe v časti vyhovel a v časti ju zamietol) súd priznal žalovanej v zmysle § 255 ods. 1 CSP pomernú náhradu trov konania vo výške 22%.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu a žalovanej rozsudkom z 31. júla 2020 sp. zn. 15Co/122/2017: a/ odmietol odvolanie žalobcu smerujúce voči vyhovujúcemu výroku vo veci samej, b/ potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v žalobe zamietajúcej časti a o priznaní náhrady pomerných trov konania, c/zmenil rozsudok súdu prvej inštancie o nároku žalobcu na náhradu trov konania tak, že tento priznáva žalovanému v rozsahu 100%. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3.1. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že tento zaoberajúc sa a skúmajúc procesné zavinenie oboch sporových strán na zastavení konania nevedel spoľahlivo ustáliť, či bola žaloba v časti o 75.247,83€ podaná dôvodne. Žalobca bol v tejto časti uspokojený nie žalovaným ale tretím subjektom (Národnou diaľničnou spoločnosťou, a.s., ďalej len „NDS“). Vo vzťahu k tomuto nároku medzi žalovanou a NBS neexistoval, ani neexistuje taký vzťah, z ktorého by vyplývalo, že plnenie jedného z nich sa vylučuje plnenie druhého. Žalobca zbral žalobu späť v predmetnej časti v dôsledku splnenia jeho nárokov treťou osobou na základe úplne iného skutkového a právneho dôvodu - uzavretej kúpnej zmluvy - jej účinky nastali neskôr ako bolo obdobie o tomto nároku vymedzené žalobou vo vzťahu k žalovanej. Z tohto dôvodu žalobca zaviniť zastavenie konania v predmetnej časti a preto žalovaný má nárok na ich náhradu. Výslovne uviedol, že pri rozhodovaní o nároku strán sporu na náhradu trov konania v zastavujúcej časti nepostupoval podľa § 257 CSP, teda neskúmal možnosť výnimočne nepriznať nárok na náhradu trov konania žalovanému, dôvodiac to tým, že v sporovom konaní by tak bolo možné postupovať len na návrh niektorej zo strán sporu. Dôvodom hodným osobitného zreteľa na strane žalobcu však nemôže byť to, že nároky uplatnil proti žalovanej, že spor trval dlhé obdobie, ktoré nároky uspokojil tretí subjekt, nezávisle od žalovaného. Naostatok poznamenal, že rozhodoval bez nariadenia pojednávania, dokazovanie nedoplňal. Vzhľadom na neúspech žalobcu v odvolacom konaní bol nárok na náhradu trov odvolacieho konania priznaný žalovanej (§ 369 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP).

4. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo výroku o trovách prvoinštančného konania v zastavujúcej časti o 75 247, 83 € podal žalobca dovolanie, jeho prípustnosť (i opodstatnenosť) vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Navrhol, aby dovolací súd v dovolaní napadnutom rozsahu zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu i vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania a v zrušenom rozsahu vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

4.1. Podľa dovolateľa súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, z čoho došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie o náhrade trov konania priznaných žalobcovi a tieto priznal žalovanej na základe neudržateľného právneho názoru, že aplikácia ustanovenia § 257 CSP súdom je podmienená len na návrh sporovej strany. Zdôraznil, že súd v zmysle § 262 ods. 1 CSP rozhoduje o nároku na náhradu trov konania aj bez návrhu (ex offio), napr. R21/1981 a navyše je povinný vytvoriť procesný priestor, aby sa k tomuto ustanoveniu mohla procesná strana vyjadriť a predložiť prípadne dôkazy na svoje tvrdenia. Odvolací súd takto nepostupoval, čím porušil procesné práva žalobcu. Namietal správnosť právneho názoru, že žalobca z procesného hľadiska zaviniť zastavenie konania o zaplatenie 75 247, 83 € (§ 256 CSP), čo považoval i za odklon od judikatúry dovolacieho súdu a ústavného súdu. Odvolací súd dostatočne nezohľadnil všetky okolnosti prípadu vedúce žalobcu k späťvzatiu žaloby. Z uvedených dôvodov považoval rozhodnutie odvolacieho súdu za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené (nepreskúmateľné) i nespravodlivé.

4.2. Žalovaná sa k podanému dovolaniu vyjadrila písomne, navrhla ho ako neprípustné odmietnuť. Zhrnula, že v spore sa dôvodne bránila voči neodôvodneným a zjavne neprímeraným nárokom žalobcu, preto jej súd správne priznal náhradu trov konania v časti, v ktorej žalobca vzal žalobu späť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) zároveň aj dôvodné a rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné v

napadnutom rozsahu (vo výroku o náhrade trov zastavujúceho prvoinštančného konania a v súvisiacom výroku o náhrade trov odvolacieho konania) zrusiť.

6. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

7. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 CSP, dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

8. Judikatúra odvolacieho súdu o neprípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP smerujúceho voči výroku odvolacieho súdu o náhrade trov konania bola vyjadrená uverejnením uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2018 sp. zn. 6 Cdo 160/2017 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 73/2018 v znení právnej vety: „Uznesenie odvolacieho súdu o náhrade trov konania nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí v zmysle ustanovenia § 420 CSP, i keď odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol samostatným uznesením vydaným až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.“

9. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. I. ÚS 387/2019-26 zo 17. septembra 2019 prekonal judikatúru odvolacieho súdu vyjadrenú v R 73/2018, keď poukázal predovšetkým na to, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil: „Ustanovenie § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvoinštančného súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené. Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvoinštančný súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto

odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí“. Ústavný súd z týchto záverov vychádzal aj v ďalších svojich rozhodnutiach. V náleze I. ÚS 47/2021 dospel k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu, konkrétne vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP proti jeho výroku týkajúceho sa rozhodovania o trovách konania, odmietnutím tohto dovolania ako procesne neprípustného v zmysle § 447 písm. c) CSP neaplikoval § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania, ústavne súladným spôsobom. Najvyšší súd nezohľadnil východiská (uvedené aj v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018) ochrany základných práv sťažovateľa a jeho prístup spočívajúci v tom, že sa vecne nezaoberal dovolaním sťažovateľa aj vo vzťahu k trovám konania, je preto možné označiť za taký, že ním porušil sťažovateľom namietané práva podľa ústavy a dohovoru (obdobne aj v rozhodnutí č. k. I. ÚS 387/2019-60 z 2. apríla 2020). Už len uvedenú skutočnosť považoval ústavný súd za postačujúcu pre vydanie kasačného rozhodnutia dovolacieho súdu.

9.1. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku účinnom do 30. júna 2016 (§ 142 a nasl.), resp. v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú rozhodovanie o náhrade trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu (viď. II. ÚS 78/03, III. ÚS 481/2015, IV. ÚS 83/2018).

9.2. Z interpretujúcich ústavnoprávnych hľadísk o ochrane základných práv a slobôd bol prijatý zastrešujúci záver ústavným súdom, že ustanovenie § 420 CSP implicitne zakotvuje prípustnosť dovolania aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorý tento rozhodoval o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania. Dovolací súd, rešpektujúc jednotu právneho poriadku, ako logicky a hierarchicky usporiadaného systému, ktorého sa cíti byť integrálnou súčasťou, rešpektuje vyslovený názor ústavným súdom, ktorý je jeho ustálenou judikatúrou. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP konštatoval dovolací súd vo viacerých rozhodnutiach nadväzujúcich pritom práve na spomínanú judikatúru ústavného súdu; viď bod 9 vyššie (8 Cdo 111/2019, 8 Cdo 266/2019, 4 Cdo 70/2020, 4 Cdo 155/2020, 2 Cdo 89/2020). V takom prípade ide o judikatórny posun vyvolaný nadriadeným (ústavným) súdom na základe ktorého dovolací súd pristúpil k modifikácii svojej predchádzajúcej judikatúry, čo bolo vyjadrené i v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. IVOBdo/2/2021 z 29. apríla 2021, v bode 49 tak, že rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí v zmysle § 420 CSP je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania.

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na

predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetroenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

11.1. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

11.2. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

12. Z ustálenej judikatúry dovolacieho súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

13. Podľa dovolacieho súdu je potrebné rovnaké kvalitatívne kritériá ako na odôvodnenie meritórneho rozhodnutia súdu, uplatňovať aj na rozhodnutie o trovách konania, preto bolo povinnosťou dovolacieho súdu aj v tejto časti svojho rozhodnutia jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnáť sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje

rozhodnutie o náhrade trov konania založil. Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver, súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť.

14. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok a od zásady zodpovednosti za zavinenie. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárodkové a iné pomery všetkých účastníkov konania a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní (napr. Najvyššieho súdu SR sp. zn. MCdo 14/99 z 1. septembra 2000).

14.1. Mechanizmus rozhodovania o náhrade trov konania vychádza z toho, že súd si najskôr zistí naplnenie predpokladov na priznanie náhrady trov konania niektorej sporovej strany, či účastníka konania (zásada úspechu, zásada procesného zavinenia) a následne súd zisťuje, či tu (nie)sú dané výnimočné moderačné dôvody. Za také možno považovať najmä neprimeranú tvrdosť priznania náhrady trov konania, podiel oboch strán na vzniku a priebehu sporu, povahu a okolnosti sporu, zložitnosť doposiaľ neriešenej právnej problematiky, osobné pomery strany sporu a iné. Pri kladnom zistení súd náhradu trov konania inak oprávnenému subjektu neprizná. Pri zápornom zistení, súd v odôvodnení musí skonštatovať, že nezistil existenciu výnimočných dôvodov moderácie v zmysle § 257 CSP a z tohto dôvodu zotrúva na prvotne (pôvodne) deklarovanom závere o náhrade trov konania. Bez úvahy súdu o (ne)uplatnení moderačného ustanovenia (§ 257 CSP) v prípade aplikácie § 255 a 256 ods. 1 CSP nie je možné považovať rozhodnutie súdu o trovách konania za náležite odôvodnené, teda také, ktoré jasne dáva odpoveď na rozhodné skutkové a právne otázky súvisiace s rozhodovaním o náhrade trov konania. Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak má byť rozhodnuté podľa § 256 ods. 1 CSP treba mať na pamäti, že nárok na náhradu trov konania je nárokom, ktorý má oporu v ustanoveniach práva procesného a nie práva hmotného. Preto tiež o otázke, či strana sporu zavinila, že konanie bolo zastavené, možno uvažovať len z hľadiska procesného; dôvodnosť žaloby súd nemá skúmať z hľadiska hmotného práva. Rozhodnutie o trovách konania však nemá byť výsledkom mechanického posudzovania zavinenia či úspechu v procese, ale celkovým zhodnotením okolností prípadu (Zo súdnej praxe 4/2021, č. 34, IV. ÚS 480/2018). Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 CSP je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok EŠLP Čepek proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10) ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia § 257 CSP, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené (I. ÚS 153/2018).

15. Odvolací súd svoje rozhodnutie o trovách zastávajúceho konania odôvodnil konštatovaním, z ktorého vyplýva, že mu nesvedčilo bez návrhu strán zaoberať sa možnosťou aplikácie ustanovenia § 257 CSP, čím sa odmietol zaoberať prípadnou otázkou posúdenia ojedinelosti a výnimočnosti prejednávaneho sporu, ktorá mohla mať dopad na jeho rozhodovanie o trovách konania. Odvolací súd postupom priečiacom sa ustanoveniu § 262 ods. 1 CSP, podľa ktorého o nároku na náhradu trov konania rozhodne súd aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, vylúčil aplikáciu § 257 CSP, s ktorého použitím by sa v danom prípade spájalo i právo strán vyjadriť sa k tomuto ustanoveniu (§ 382 CSP). Ako nekonzistentné (protirečivé, vzájomne si odporujúce a zmätočné) dovolací súd hodnotí závery odvolacieho súdu o „nepostupovaní“ podľa § 257 CSP a súčasne uvedením toho, čo súd nepovažuje za dôvod hodný osobitného zreteľa. Dovolací súd pri uvedených procesných nedostatkoch dospel k záveru, že odvolací súd nezohľadnil vyššie citované východiská ochrany základných práv a slobôd dovolateľa, preto jeho prístup pri rozhodovaní o trovách zastávajúceho konania nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a

práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru a je naplnením dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

16. Vzhľadom na uvedené zistenia, že v konaní o náhrade trov v zastavujúcej časti konania došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti náhrady trov konania zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Ako súvisiaci bolo potrebné zrušiť i výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov odvolacieho konania priznaných žalovanému (§ 441 CSP).

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Pokiaľ dovolateľ mienil namietat' i nesprávne právne posúdenie veci s poukazom na odklon od judikatúry dovolacieho, prípadne ústavného súdu, dovolací pripomína, že v zmysle § 421 ods. 2 CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu o nároku na náhradu trov konania (§ 357 písm. m/ CSP).

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.